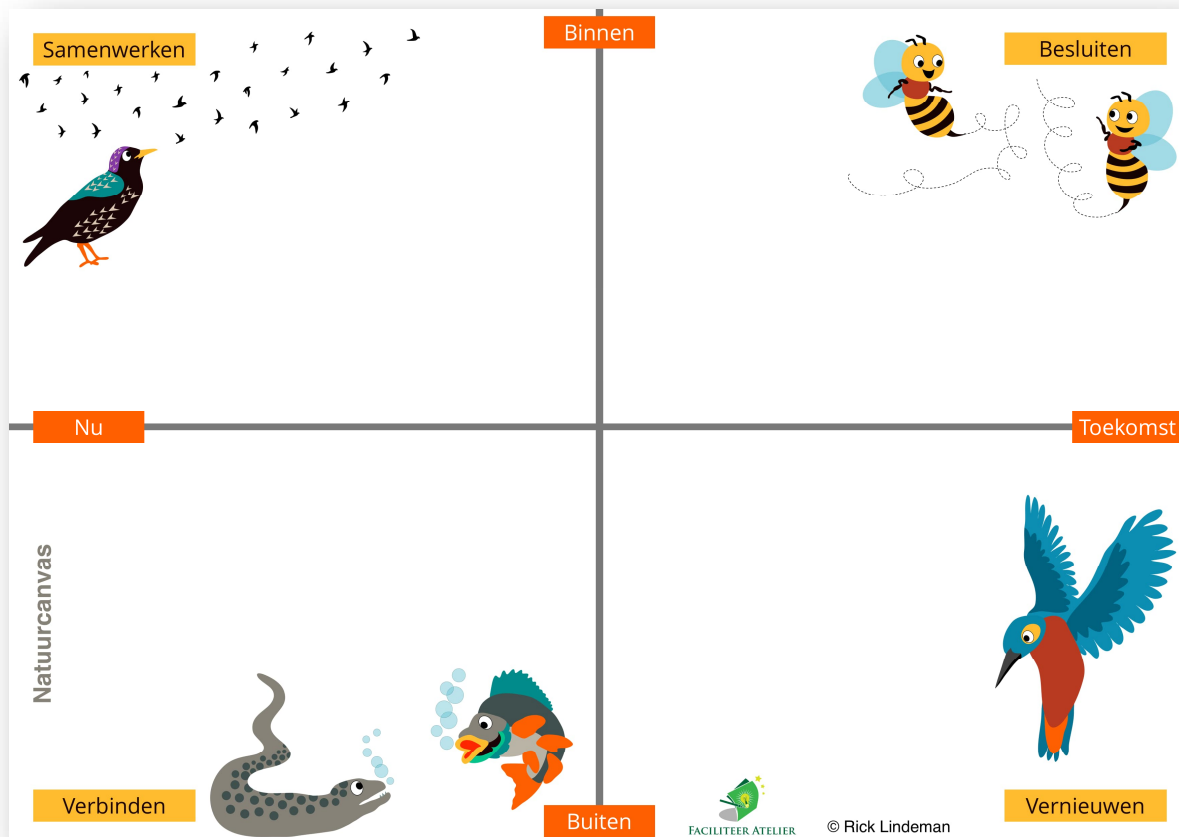

Stappenplan Natuurcanvas

Het Natuurcanvas is een ideaal hulpmiddel om met een andere bril naar je eigen organisatie te kijken, maar het kan best een uitdaging zijn om daadwerkelijk zo'n sessie op te zetten. Vandaar deze handout. Achterin staan ook een aantal *concept* draaiboeken.

In deze handout volgt een kort stappenplan over hoe je in de praktijk een *natuurcanvas*-sessie opzet en uitvoert. Een sessie met het canvas kan een onderdeel van een heidag van een afdeling zijn, of een onderdeel van een groter veranderingsproces. Het kan echter ook een kleine opfrisser zijn voor een afdeling die al lang in hetzelfde proces zijn. De materialen zijn te vinden op de website hetnatuurcanvas.nl

1. Bedenk wat je wil bespreken

Als je zelf met een gevoel zit dat er verbetering mogelijk is, kan een *natuurcanvas*-sessie hierbij helpen om dit concreet te maken. Neem je afdeling mee, en probeer er achter te komen of je gevoel gedeeld wordt. Bespreek het bijvoorbeeld eens met een collega die je niet elke dag spreekt.

Een sessie is vaak veel effectiever na een goede intake. Baken goed af welk onderwerp er op de agenda staat, en probeer achter de vraag achter de vraag te komen.

2. Kies een goede locatie

Zoals we in eerdere hoofdstukken zagen, is ons reptielenbrein gevoelig voor waar een sessie gehouden wordt. Kies dus niet de vergaderzaal waar je altijd zit, of een andere zaal met tafels in een carré-opstelling, maar een plek waar er echt ruimte is om met elkaar in gesprek te zijn. Een ruimte in de natuur is natuurlijk helemaal passend bij het onderwerp, maar ook het grauwste kantorencomplex biedt vaak een ecosysteem, als je maar weet waar je moet kijken.

3. Bedenk wie er bij moet zijn

Je kan een grote sessie of kleine sessie houden, met het hele bedrijf, of met een subteam. Hoe groter de groep betekent wel iets: een externe voorzitter? Of een andere methode (hieronder beschrijf ik ook een methode voor grotere groepen. Vuistregel: tot 6 personen kan een groep zonder voorzitter. Voor een grote groep is een facilitator wenselijk. Met meer dan 12 tot 15 deelnemers werk je met subgroepen.

4. Wie zit de sessie voor?

Het kan heel aantrekkelijk zijn om zelf als manager of projectleider een sessie voor te zitten. Dat heeft echter als groot nadeel dat je niet vrij bent om mee te doen in de discussie. Bovendien gaan een aantal vragen over jouw rol als manager zelf. Sommige grotere organisaties hebben een team van facilitators om in te zetten voor dit soort vragen. Anders is er misschien een collega van een andere afdeling die een goede gespreksleider is. Er zijn in Nederland een paar 100 zelfstandige facilitators die je kan inhuren (denk dan aan €500 euro per dagdeel, exclusief voorbereiding).

Stappenplan Natuurcanvas-sessie

1. Bedenk wat je wil bespreken
2. Kies en goede locatie
3. Bedenk wie er bij moet zijn
4. Wie zit de sessie voor?
5. Neem de tijd
6. Besteed aandacht aan kennismaking
7. Wen aan het natuurlijk perspectief
8. Bespreek de kwadranten.
9. Concludeer gezamenlijk.

Faciliteren is een vak. De internationale beroepsvereniging van facilitators, de IAF, certificeert facilitators op basis van de volgende zes kerncompetenties:

- klantvragen begrijpen,
- processen ontwikkelen,
- het scheppen van (een veilige) sfeer,
- begeleiden van de groep naar een doel,
- ontwikkelen van hun kennis
- een professionele houding.

5. Neem de tijd

Een uurtje is niet genoeg voor diepe gesprekken. Twee of drie uur zorgt voor een sfeer waarin je stappen kunt maken. Uiteraard is er voor ieder tijdbestek een agenda te maken, pas je verwachtingen daar alleen op aan.

6. Besteed aandacht aan kennismaking

Zoals Cialdini ons leerde is het aardig vinden van elkaar een heel belangrijk element in gedragsverandering. Hierbij kan een kennismaking helpen. Om in het thema te blijven, kun je deelnemers bijvoorbeeld laten vertellen over hun favoriete dier, hun huisdier of het indrukwekkendste dier dat zij ooit op vakantie hebben gezien.

7. Wennen aan het natuurlijk perspectief

Voor veel deelnemers zal het de eerste keer zijn dat ze een natuurlijke bril opzetten om naar de situatie te kijken. Sommigen zullen er zelfs wat lacherig om doen. Je kunt ze hierbij helpen. Geef ze bijvoorbeeld een kaart met een dier erop en laat ze er wat eigenschappen van beschrijven (sterk, slim, lenig). Vraag vervolgens hoe je die eigenschap kunt toepassen om een bepaald probleem (zoals Brexit of je kapotte wasmachine) op te lossen. Zelf gebruik ik hier graag de dierenkaartjes voor die diverse supermarkten voor kinderen maken om te sparen, maar alternatieven zijn bijvoorbeeld de foto's van een *National Geographic* scheurkalender of een dierenkwartet. Ook kunnen deelnemers hun lievelingsdier kiezen als alternatief.

8. Bespreek de kwadranten

Bespreek de vragen in de kwadranten. Bespreek eerst of je iets herkent uit je team. Vervolgens of er een verbeterpunt is. Ga daarna (eventueel in deelgroepen) de verbeterpunten uitwerken. Zorg dat de voorzitter de metaforen geïnternaliseerd heeft of gebruik de checkvragen bij het canvas. Hiervoor is er een aparte handout te downloaden. Gebruik eventueel Post-its om mensen eerst individueel antwoord te laten geven op de checkvragen.

Voor grote groepen (15+) kun je denken aan een zogeheten World Café (Draaiboek 3). Elk kwadrant krijgt dan een aparte tafel, waarop een flipover ligt waarop kan worden geschreven (of een vergrote versie van het kwadrant). Het bespreken gaat dan in drie rondes. Na elke ronde schuift iedereen met de klok mee een tafel door. Eén persoon blijft achter om aan de volgende groep te vertellen wat er is gebeurd. In de eerste ronde bespreken ze: wat valt op als we naar deze vragen kijken? In de tweede ronde: welke verbeteracties kunnen we verzinnen? En in de derde ronde: werk een van de verbeteracties uit.

9. Concludeer gezamenlijk

Deel met elkaar hoe je de verbeteractie wil gaan vastleggen om tot een wendbare organisatie te komen aan de hand van deze natuurprincipes. Welk principe inspireerde het meest? Hoe gaan we de energie vasthouden?

Draaiboek 1: Korte opfrissessie

Onderdeel	Duur	Actie	Opmerkingen
Van te voren	-	Zorg dat je de Materialen bij de hand hebt en de inrichting prettig is	Canvas op A2 of A3, Hand-out Hulpvragen
Doel	0:05	Leg uit wat je van plan bent	
Wennen	0:10	Vraag aan iedereen z'n favoriete dier, en vervolgens wat de	Eventueel andere varianten uit het stappen plan.
Uitleg	0:05	Vertel over de vier kwadranten en dat deze allemaal volzitten vol metaforen.	
Kwadrant 1: Besluiten	0:10	Stel de vragen. Laat iedereen eerst zelf opschrijven wat hij herkent op een post it, en vervolgens met elkaar bespreken wat de opbrengst is	
Kwadrant 2: Samenwerken	0:08	Zie kwadrant 1	
Kwadrant 3: Verbinden	0:08	Zie kwadrant 1	
Kwadrant 4: Vernieuwen	0:08	Zie kwadrant 1	
Opbrengst	0:10	Bespreek wat opvalt over het totaal, en waar er te verbeteren is. Agendeer dat voor de volgende x.	
Afronding			

Draaiboek 2: Dagdeel

Onderdeel	Duur	Actie	Opmerkingen
Van te voren	-	Zorg dat je de Materialen bij de hand hebt en de inrichting prettig is. Kies ook een goede zaal of locatie	Materialen: Canvas op A2, Hand-out Hulpvragen
Doel	0:05	Leg uit wat je van plan bent, en wat dit moet bijdragen aan het thema van de hij sessie.	
Wennen	0:15	Vraag aan iedereen z'n favoriete dier, en vervolgens wat die voor speciale krachten heeft. Vraag vervolgens wat die kracht	Eventueel andere varianten uit het stappen plan.
Uitleg	0:05	Vertel over de vier kwadranten en dat deze allemaal vol zitten vol metaforen.	
Kwadrant 1: Besluiten	0:30	Stel de vragen één voor één. Per vraag de volgende acties: 1. Laat iedereen eerst zelf opschrijven wat hij herkent op een post it, 2. en vervolgens met elkaar bespreken wat het gezamenlijke antwoord is. 3. Bespreek wat het achterliggende probleem of de kans is	
Kwadrant 2: Samenwerken	0:30	Zie kwadrant 1	
Pauze	0:30	Wandeling buiten?	
Kwadrant 3: Verbinden	0:30	Zie kwadrant 1	
Kwadrant 4: Vernieuwen	0:30	Zie kwadrant 1	
Opbrengst	0:30	Bespreek wat opvalt over het totaal, en waar er te verbeteren is.	
Actielijst	0:10	Verzamel de actiepunten en zorg dat die terugkomen	
Afronding	0:10	Bedenk een passende natuurlijke afronding,	Van natuurquiz tot lekkernij.

Draaiboek 3: Grote afdeling (Worldcafé)

Onderdeel	Duur	Actie	Opmerkingen
Van te voren	-	Zorg dat je de Materialen bij de hand hebt en de inrichting prettig is. Kies ook een goede zaal. Voor deze variant heb je 4 tafels van 8 personen nodig, en 4 tafelheren/dames,	4x Canvas op A2, 4x Hand-out Hulpvragen Vorzitters goed brieven.
Doel	0:05	Leg uit wat je van plan bent, en wat dit moet bijdragen aan het thema van de hij sessie.	
Uitleg	0:05	Vertel over de vier kwadranten en dat deze allemaal vol zitten vol metaforen.	
Verdelen		Zorg dat mensen bij een willekeurige tafel gaan zitten (laat ze bijvoorbeeld ieder het nummer 1 tot 4 zeggen)	Alle vier tafels hebben een ander thema,
Wennen (Per tafel)	0:15	Vraag aan iedereen z'n favoriete dier, en vervolgens wat die voor speciale krachten heeft. Vraag vervolgens wat die kracht	Eventueel andere varianten uit het stappen plan.
Eerste Ronde : Inventariseren	0:20	Stel de vragen. Vraag per vraag wat de deelnemers herkennen. Elke tafel heeft een kwadrant (besluiten, samenwerken, verbinden, vernieuwen)	
Wisselen	0:05	De voorzitter blijft zitten. De rest schuift een tafel door.	Eigen keuze of met de klok mee.
Tweede Ronde: Prioriteren	0:25	Bespreek met de nieuwe deelnemers wat er is besproken gedurende de eerste ronde. Wat is er gemist, en wat is het meest urgent om aan te pakken.	
Pauze	0:25	Wandeling buiten?	Zorg voor een passende opfrissing
Wisselen	0:30	De voorzitter blijft zitten. De rest schuift een tafel door.	Zelfde systeem als vorige ronde
Derde ronde: Plan van aanpak	0:30	Bespreek met de nieuwe deelnemers wat er is besproken gedurende de eerste ronde. Wat is er gemist, en wat is het meest urgent om aan te pakken.	

Opbrengst	0:30	Elk groepje presenteert plenair de plannen die ze in de laatste ronde gedeeld hebben	
Actielijst	0:15	Verzamel de actiepunten en zorg dat die terugkomen	
Afronding	0:10	Bedenk een passende natuurlijke afronding,	Van natuurquiz tot lekkernij.

FACILITEER ATELIER

FACILITEER ATELIER

FACILITEER ATELIER